

Seksueel
Geweld.

Wat
nu?

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN EN MANNEN

Heel wat meisjes en jongens, vrouwen en mannen krijgen met seksueel geweld te maken onder verschillende vormen. Geconfronteerd worden met seksueel geweld is een traumatische ervaring met verstrekkende lichamelijke en psychologische gevolgen en kan een impact hebben op de seksualiteit. Hoewel het slachtoffer er dikwijls niet over durft praten is het van het grootste belang om zo snel mogelijk de juiste hulp te zoeken. Deze brochure wil een aantal bakens uitzetten om die zoektocht in goede banen te leiden.

Geconfronteerd worden
met seksueel geweld
is een traumatische
ervaring met
verstrekkende
gevolgen

Wat is het?

Seksueel geweld wordt meestal opgesplitst in seksueel geweld zonder lichamelijk contact, minder ernstig, ernstig en zeer ernstig seksueel geweld. Dit kan gaan van geslachtsdelen laten zien, kijken naar masturbatie, naakt moeten poseren, over het betasten van de geslachtsdelen, jezelf of iemand anders moeten bevredigen, pijniging van de geslachtsdelen tot gedwongen geslachtsgemeenschap, oraal moeten bevredigen, anale gemeenschap of penetratie met eender welk voorwerp, verkrachting dus.

Het slachtoffer bepaalt zelf of het geweld ernstig of minder ernstig is, maar eigenlijk is alle seksueel geweld, elk seksueel gedrag zonder toestemming, ernstig. Niemand mag tot eender welke seksuele handeling gedwongen worden.

Ervaringen met seksueel geweld

9% van de vrouwen en 3% van de mannen is vóór de leeftijd van 18 jaar slachtoffer geworden van seksuele aanrakingen of seksueel misbruik. Daarnaast is nog eens 6% van de vrouwen en 1% van de mannen sinds hun 18 jaar slachtoffer geweest van gedwongen of ongewenste seksuele aanrakingen of betrekkingen. In 65% van de gevallen omschrijven slachtoffers dit als de 'ergste ervaring met geweld' uit hun leven. Dit cijfer ligt hoger dan bij slachtoffers van een moordpoging. In bijna de helft van de gevallen ging het om herhaalde feiten.¹

1. Cijfers uit onderzoek: J. Pieters, P. Italiano, A. Offermans & S. Hellemans, Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Brussel: Insitituuat voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 2010.

De dader is dikwijls een bekende

Slechts één op vier daders van seksueel misbruik op volwassen leeftijd is een onbekende. Bij mannelijke slachtoffers loopt dat op tot 38%. Bij vrouwen is de dader in 48% van de gevallen de partner, in 10% een familielid, in 13% een kennis en in 7% iemand van het werk.

Bij seksueel geweld ervaren op minderjarige leeftijd is de dader meestal een mannelijk familielid of kennis. Het gaat slechts zelden om een partner (liefje). 15% van de daders van seksueel misbruik van minderjarigen is een onbekende.²

Gevolgen van seksueel geweld

De gevolgen zijn niet enkel van fysieke aard en hebben meestal verstrekende gevolgen voor de kwaliteit van het leven. Er ontstaat een gevoel van belemmering van bewegingsvrijheid en van vrijheid in het algemeen. Het aantal sociale relaties en de stabiliteit ervan kunnen sterk teruglopen, een gevoel van eenzaamheid, een gebrek aan vertrouwen in anderen, klachten in de relatie kunnen ontstaan, evenals diverse langdurige psychische klachten (angsten, weinig zelfvertrouwen, depressie), functioneringsproblemen (concentratiestoornissen, nachtmerries), psychosomatische klachten (hoofdpijn, buikpijn) en seksuele problemen (geen gevoel hebben bij het vrijen, afkeer van het vrijen).

2. Cijfers uit onderzoek: J. Pieters, P. Italiano, A. Offermans & S. Hellemans, Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Brussel: Insituaat voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 2010.

De verantwoordelijkheid ligt bij de dader, niet bij het slachtoffer

Het gaat hier om situaties waardoor het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van het slachtoffer erg worden aangetast. Het slachtoffer voelt zich vaak verantwoordelijk, hoewel de verantwoordelijkheid uitsluitend en alleen bij de dader ligt, niet bij het slachtoffer!

Er wordt vaak niet over gepraat

Door een onterecht schuldgevoel en schaamte of door angst voor de dader durft het slachtoffer dikwijls gedurende lange tijd niet over het gebeuren te praten of om hulp te vragen. Slachtoffers willen vaak het liefst vergeten.

2 Wat zegt de wet?

Seksueel geweld is **strafbaar**.

Het strafwetboek maakt een duidelijk onderscheid tussen **aanranding van de eerbaarheid** en **verkrachting**.

Aanranding van de eerbaarheid

Wanneer iemand tot seksuele handelingen wordt gedwongen is er sprake van aanranding van de eerbaarheid. Bij jongeren onder de 16 jaar is er in geval van seksuele handelingen steeds sprake van aanranding van de eerbaarheid, ook al is er wederzijdse toestemming.

Meestal gaat het om handelingen die te maken hebben met de geslachtskenmerken zoals het betasten van de borsten. Het moet steeds gaan om handelingen waar het slachtoffer fysiek bij betrokken is. Dit betekent dat bijvoorbeeld compromitterende voorstellen of schunnige praat niet als een aanranding van de eerbaarheid kunnen beschouwd worden. Dit betekent echter niet dat de dader het slachtoffer noodzakelijk fysiek moet aanraken. Wanneer een slachtoffer bijvoorbeeld gedwongen wordt om zich te ontkleden zodat de dader foto's zou kunnen nemen of verplicht zou worden om zichzelf te masturberen is er wel degelijk sprake van aanranding van de eerbaarheid.

Verkrachting

Sinds de wet van 4 juli 1989 wordt verkrachting gedefinieerd als elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt (artikel 375 van het Strafwetboek). Ook tussen partners is dit dus mogelijk.

Wanneer het slachtoffer nog geen 14 jaar is, is er ook sprake van verkrachting zelfs indien er toestemming is van het slachtoffer. Er wordt immers van uitgegaan dat een kind jonger dan 14 jaar geen geldige toestemming kan geven voor seksuele handelingen.

Wat kan je doen?

Als slachtoffer van een aanranding of verkrachting weet je in eerste instantie misschien niet goed wat te doen.

Praat erover. Er zijn mensen en organisaties die naar je willen luisteren en je kunnen helpen. Ze kunnen je ook begeleiden in de stappen die je kan ondernemen of je helpen om het misbruik te doen stoppen.

Je kan ook **een klacht neerleggen** bij de politie. Niet iedereen wil of durft dit doen, maar soms is het nodig om een einde te maken aan de situatie of kan dit het verwerkingsproces versnellen. De dader is immers altijd de enige schuldige. Indien je niet onmiddellijk klacht durft of wil neerleggen bestaan er altijd nog mogelijkheden om later klacht in te dienen. Toch is het beter om dit zo vlug mogelijk te doen.

Het kan ook zijn dat je **medische hulp** nodig hebt. De arts kan je in alle vertrouwen en discretie verzorgen, informeren en ondersteunen in je verdere stappen.

Er zijn mensen
en organisaties
die naar je
willen luisteren!

Je kan er altijd met iemand over praten

Angstgevoelens, slapeloosheid, schuldgevoelens, depressies... Zoek hulp, praat erover. Je hoeft het niet alleen te verwerken.

Hulp, verzorging en steun zoeken en erover praten is enorm belangrijk en dat doe je best zo snel mogelijk. Je kan dan nog in overleg bekijken welke stappen je precies wil ondernemen.

Je kan hiervoor bij verschillende organisaties terecht die je heel gericht kunnen helpen. Bij deze organisaties kan je terecht voor opvang, informatie, advies, ondersteuning en een goede doorverwijzing tijdens en na geweldsituaties.

Ga zo snel mogelijk naar de politie

Wil je na een aanranding of verkrachting een klacht neerleggen, dan is het - als je geen dringende medische hulp nodig hebt - belangrijk dat je eerst naar een politiedienst gaat. Als je wel dringend medische verzorging nodig hebt, ga dan eerst naar een dokter of een spoedopnamedienst. Wens je dan ook onmiddellijk een officiële klacht neer te leggen, dan kan je die dokter vragen de politie te laten komen.

De aangifteprocedure

Je meldt de politie dat je klacht wil neerleggen. De meeste politiediensten beschikken over specifieke opvanglokalen en specifiek opgeleid personeel. Tijdens de opleiding van politiemensen wordt er al aandacht besteed aan de opvang van slachtoffers van fysiek en seksueel geweld, maar de meeste politiediensten beschikken bovendien over extra opgeleid personeel en over specifieke opvanglokalen waar je rustig en zonder overbodige aanwezigheid je verhaal kan doen. Indien je liever door een politieambtenaar van je geslacht wordt opgevangen kan je dit steeds vragen en in de mate van het mogelijke zal men daaraan tegemoet komen. Hou er rekening mee dat de politieambtenaar een aantal pijnlijke vragen moet stellen. Dit is onaangenaam maar noodzakelijk om bewijzen te verzamelen. Men zal je steeds uitleggen waarom men een bepaalde vraag moet stellen, maar je kan ook altijd vragen waarom iets gevraagd wordt. De politieambtenaar zal je steeds helpen en informeren over wat er verder met het dossier zal gebeuren, en je doorverwijzen naar hulpverleningscentra.

Het kan verstandig zijn iemand mee te nemen naar het politiebureau. Het is niet zo evident om alleen naar het politiebureau te gaan. Je kan iemand meenemen in wie je vertrouwen hebt. Eventueel kan je ook aan iemand van een hulpverleningsorganisatie vragen om met je mee te gaan. Als je dat wenst en daar toelating voor krijgt, mag deze persoon ook bij verdere gesprekken aanwezig zijn.

Minderjarige slachtoffers van seksuele misdrijven hebben het recht zich bij elk verhoor te laten bijstaan door een vertrouwenspersoon van hun keuze. Indien deze persoon in het belang van de minderjarige niet toegelaten wordt, heeft de minderjarige het recht zich door iemand anders te laten bijstaan.

De bewijsvoering en het geneeskundig onderzoek

Hoewel je het liefst onmiddellijk zou willen douchen en je kleren weggooien, is het toch beter om dit in de mate van het mogelijke niet te doen. Elk stofje, elk haartje of elk ander spoor van de dader dat gevonden wordt kan immers belangrijk zijn als bewijsmateriaal. Daarom is het ook aangewezen dat je indien je dringend moet plassen je urine in een potje bewaart. Ook de kleding en objecten (bijvoorbeeld sieraden) die je droeg op het ogenblik van de feiten kunnen belangrijke sporen dragen. Daarom is het belangrijk dat je deze kledij en objecten, indien mogelijk, ongewassen en liefst afzonderlijk bewaart in een papieren zak of ze onmiddellijk meeneemt naar het politiekantoor.

Indien het nuttig is voor het verzamelen van de bewijzen zal de politieambtenaar je vragen of je een **geneeskundig onderzoek** wil laten uitvoeren. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een arts waar de politie gewoonlijk mee samenwerkt en die daarvoor officieel wordt aangesteld (door de Procureur des Konings of de onderzoeksrechter). De politieambtenaar zal je, indien mogelijk, in burgerkledij en in een anonieme wagen vergezellen naar de gevorderde arts, die je zal ontvangen in diens spreekkamer. Het onderzoek kan ook gebeuren in een nabijgelegen ziekenhuis. Je hebt het recht dit onderzoek te laten bijwonen door een arts naar keuze (kosteloos, wordt aangerekend in de gerechtskosten).

Het onderzoek gebeurt meestal aan de hand van de **Seksuele Agressie Set**. Deze set bestaat uit een geheel van richtlijnen en aanbevelingen en een doos met materiaal om sporen van seksueel geweld te verzamelen. Het verzamelen van dit bewijsmateriaal moet zo zorgvuldig mogelijk gebeuren, omdat zo het misdrijf en vaak ook de schuld van de verdachte op wetenschappelijke wijze kan worden bewezen. In geval van seksueel geweld door een onbekende kan die worden opgespoord aan de hand van de gevonden sporen.

Om de sporenanalyse en de bewijsvoering zo goed mogelijk te laten verlopen zijn de eerste 72 uur na de feiten heel belangrijk, maar ook nadien is het nog erg nuttig en belangrijk om klacht in te dienen.

Het proces-verbaal van je verklaringen en het verdere verloop van het strafrechtelijk onderzoek

Na het aangiftegesprek en het medisch onderzoek zal de politieambtenaar meestal overgaan tot een grondig verhoor in verband met de feiten, voortbouwend op het eerste gesprek. Je kan een kosteloze kopie krijgen van dit proces-verbaal.

Het strafrechtelijk onderzoek wordt gevoerd door de Procureur des Konings of de onderzoeksrechter. Zij beslissen welke onderzoeksdadens moeten gebeuren. Als het onderzoek afgerond is wordt de dader voor de rechtbank gedagvaard of wordt de zaak geseponeerd. Als het onderzoek gevoerd wordt door een onderzoeksrechter, dan moet de Raadkamer (een speciale afdeling van de rechtbank) beslissen wat er verder met de zaak gebeurt.

Je twijfelt om klacht neer te leggen

Niet iedereen wil of durft klacht neerleggen, hoewel dit soms nodig is om een einde te maken aan de situatie, de dader te stoppen, of het verwerkingsproces te beginnen. Het belangrijkste is in elk geval om te weten dat je er niet alleen voor staat.

Raadpleeg een geneesheer en vraag om een attest

De arts zal je in eerste instantie medisch verzorgen en helpen. Als je geweld hebt meegemaakt kan je zowel fysieke letsels als psychische klachten ondervinden. Je kan dan steeds terecht bij een arts naar keuze, eventueel je huisarts of bij een dienst spoedgevallen, afhankelijk van de ernst van de letsels. De arts kan je ook informeren over en ondersteunen in de stappen die je kan ondernemen.

Indien je nog geen klacht wil neerleggen kan je de arts wel best vragen om een **medisch attest** in te vullen. Het kan ook nuttig zijn om je kledij niet te wassen en in een papieren zak te bewaren zodat er later eventueel nog een sporenanalyse kan gebeuren.

Ook als je later geen klacht wil indienen kan dit attest nuttig zijn, bijvoorbeeld als bewijs van arbeidsongeschiktheid of een eis om schadevergoeding.

Indien je later dan toch klacht wil neerleggen dienen de correct ingevulde medische attesten als bewijsmateriaal.

De medische attesten worden opgemaakt in drie exemplaren. Eén exemplaar wordt door de arts bewaard en de overige twee zijn voor jou bestemd.

Indien je niet onmiddellijk een klacht hebt ingediend, kan je dat na enkele dagen, weken of maanden, wanneer je jezelf daar klaar voor acht, toch nog doen. Je dient dan één attest in bij een politiedienst. Hoe langer je wacht, hoe moeilijker het wordt om de feiten te bewijzen, maar indien je al een onderzoek hebt ondergaan en een attest hebt laten invullen beschik je al over bewijsmateriaal.

Je kan zelf klacht indienen bij de politie of aan de arts vragen om de politie op te roepen. Hou echter rekening met de verjaringstermijnen als je pas later een klacht indient. Dit wil zeggen dat je binnen de vijf of tien jaar na de feiten, afhankelijk van de ernst van het misdrijf, klacht moet indienen. Voor minderjarige slachtoffers bedraagt de verjaringstermijn vijftien jaar en deze begint pas te lopen van zodra ze de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt.

Hou rekening met
de verjaringstermijn

WAAR KAN JE TERECHT?

Politie

Je kan steeds terecht bij je lokale politiedienst. Voor dringende situaties kan je dag en nacht bij de politie terecht via het nummer 101.

Meer info vind je op www.hulpnaverkrachting.be

1712

1712, het nummer voor de burger met vragen en meldingen over geweld, misbruik en kindermishandeling. Professionele medewerkers luisteren naar je vraag, geven je informatie en/of verwijzen je door naar de best passende hulpverlening in je buurt.

1712 is bereikbaar op werkdagen van 9 tot 17u. Een telefoontje naar 1712 is gratis en wordt niet op de gesprekslijst van de factuur vermeld.

Meer info vind je op www.1712.be

Tele-onthaal

Heb je nood aan steun? Wil je erover praten? Bel 106.

Het nummer van Tele-Onthaal is dag en nacht bereikbaar. Een telefoontje is volledig anoniem en verschijnt niet op de telefoonrekening. Tele-Onthaal biedt ook hulp via chat (www.tele-onthaal.be). Een onlinegesprek is ook volledig anoniem.

Verantwoordelijke uitgever: Michel Pasteel,
Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Depotnummer: D/2013/10043/16

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Ernest Blerotstraat, 1 - B-1070 Brussel
Tel. 02 233 41 75 - Fax. 02 233 40 32
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<http://igvm-iefh.belgium.be>

Uitgave: december 2013

Cette publication est également disponible en français.
Diese Broschüre ist auch erhältlich auf Deutsch.

Deze publicatie werd met plantaardige inkt gedrukt op milieuvriendelijk papier. Lay-out en druk: Gevaert Graphics

